

ინტერნეტ სამართალი, როგორც სამართლის ახალი დარგი

პროფ. დოქ. ზვიად გაბისონია

ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტის პროფესორი

თანამედროვე სამართალი დიდი გამოწვევების წინაშე დგას. ტექნოლოგიურმა რევოლუციურმა პროგრესმა დღის წესრიგში დააყენა არაერთი ისეთი სამართლებრივი ურთიერთობის მოწესრიგება, რომელიც მანამდე ან საერთოდ არ არსებობდა, ან/და მისი არსით წარმოუდგენლადაც კი მიიჩნეოდა.

სამართლის თეორია სამართლის დარგად მიიჩნევს იურიდიული ნორმებისა და სამართლებრივი ინსტიტუტების ერთობლიობას, რომელიც საზოგადოებრივ ურთიერთობათა განსაზღვრულ სფეროს არეგულირებს.

სამართლის დარგებსა და ინსტიტუტებს შორის განმასხვავებელ კრიტერიუმად სამართლებრივი რეგულირების საგანი და მეთოდი მიიჩნევა. სამართალი თავისი საგნის კვლევისას მეტწილად ეყრდნობა სხვა მეცნიერებათა დასკვნებს. სამართალი რეალობას შეეხება. სამართლის შესახებ მოსაზრების გამოთქმის წინაპირობა რეალობის შესახებ ცოდნაა¹.

სამართალმცოდნეობა ამ ცოდნას თავის თავში არ მოიცავს. ამ დანაკლისის შესავსებად მან უნდა უზრუნველყოს სხვა დისციპლინათა ცოდნაზე წვდომა ამ დისციპლინების ექსპერტებთან კონსულტაციის გზით². ინტერდისციპლინური

შრომის დანაწილება თანამედროვე მეცნიერების ხარისხის ნიშანია. განსხვავებით სამართლის საფუძვლების დარგებისაგან, რომლებიც სამართლის გასააზრებლად თავად იღწვიან, ეს მეცნიერებები თავისთავად სამართლის შესახებ ცოდნას კი არ იძლევიან, არამედ ცოდნას, რომელსაც სამართალმცოდნეობა შეიძლება დაეყრდნოს³. ამიტომ სამართალმცოდნეობის გადმოსახედიდან ისინი დამხმარე მეცნიერებებს წარმოადგენენ. მაგალითად შეიძლება ვახსენოთ, ეკონომიკური მეცნიერებები⁴ (საბანკო და სადაზღვევო საქმე). ეს მეცნიერებები სამართალმცოდნეობას აწვდიან ცოდნას, რომელსაც თავისი ბუნებით სამართლებრივი შინაარსი არ გააჩნია, მაგრამ სამართალმცოდნეობისათვის ამ ცოდნის მიღება დახმარებაა⁵.

ინტერნეტ სამართალი ნათელი მაგალითია იმისა, თუ რამდენად აუცილებელია თანამედროვე სამართალში ინტერდისციპლინური დარგების და სამეცნიერო კვლევების განვითარება. თანამედროვე მეცნიერებაში უდავოააა მიჩნეული ინტერდისციპლინური კვლევების განვითარების აუცილებლობა⁶.

ჯერ თანამედროვე კომპიუტერების, ხოლო შემდგომ ინტერნეტ ქსელის გაჩენამ მსოფლიო-

¹ მუტჰორსტი ო., სამართალმცოდნეობის საფუძვლები, მეთოდი-ცნება-სისტემა, 2019, 29.

² Johnson D.R./Post D.G., And How Shall the Net Be Governed? A Meditation on the Relative Virtues of Decentralized, Emergent Law // Coordinating the Internet, 1997, 62-91 (<http://www.cli.org/emdraft.html>) (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

³ იქვე, 29.

⁴ Tschentscher A., Grundprinzipien des Rechts, 2003, 61, 65 f.

⁵ იქვე, 62.

⁶ Bertrand A., Piette-Coudol Th. Internet et le droit. P., 1999, 4-27.

<https://halldulivre.com/livre/9782130511281-internet-et-le-droit-andre-bertrand-thierry-piette-coudol/> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

სთვის სხვა რეალობა წარმოშვა. *Encyclopaedia Britannica*-ს მიხედვით, „ინტერნეტი არის ქსელი, რომელიც, თავის მხრივ, აერთიანებს სხვა კომპიუტერულ ქსელებს ერთიან სისტემაში და დაფუძნებულია მისამართების ერთიან სისტემასა და განაწესების სისტემაზე, რომლებიც იძლევა ინფორმაციის გაცვლის შესაძლებლობას“⁷.

ინტერნეტ ქსელის დაბადების თარიღად 1991 წლის იანვარი შეიძლება ჩაითვალოს. ინტერნეტ ქსელის ბიოგრაფიაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს ბირთვული ფიზიკის ლაბორატორიის CERN-ის (ჟენევა, შვეიცარია) შვეიცარიელმა მეცნიერებმა, რომელთაც თავმჯდომარეობდა ტიმოთი ბერნერს-ლი. 1991 წლის იანვარში მათ შექმნეს ინფორმაციის გადაცემის განაწესი, ანუ HTML. დოკუმენტების აღწერის ენა HTML (Hypertext Markup Language), რის შემდეგაც დაიბადა სერვისი World Wide Web (www), ანუ შემოკლებით Web. კლიენტებსა და სერვერებს შორის HTML-დოკუმენტების გაცვლისათვის გამოიყენებოდა ინტერნეტ-განაწესი HTTP (Hypertext Transfer Protocol)⁸.

World Wide Web, ან უბრალოდ Web, წარმოადგენდა ინფორმაციის წარმოდგენის და გაცვლის სისტემას. ინტერნეტ ქსელში სწორედ www იძლეოდა და დღემდე იძლევა ინფორმაციის ვიზუალურად წარმოდგენის საშუალებას. ტიმ ბერნერს-ლი-მ მთელ კაცობრიობას უფასოდ, საჩუქრად გადასცა თავისი გამოგონება. ამან აქცია ინტერნეტი საყოველთაო სარგებლობის სისტემად⁹.

მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებიდან იმდენად ინტენსიურად განვითარდა ინტერნეტის ქსელი, რომ პრაქტიკულად დედამიწის მოსახლეობის

უდიდესი ნაწილის ყოველდღიურ ცხოვრებაში შეაღწია. „ენციკლოპედია ბრიტანიკას“ მონაცემებით, 2020 წლისთვის ინტერნეტზე წვდომა დაახლოებით 4,5 მილიარდ ადამიანს ჰქონდა დედამიწაზე¹⁰. გაჩნდა მანამდე უცნობი, სრულიად ახალი ტექნოლოგიები, რომელთა მუშაობის პრინციპსაც სწორედ ინტერნეტის გამოყენება წარმოადგენს. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ ძველი და ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიები – ვიდეო და მულტიმედიური ტექნოლოგიები, ობიექტურ-ორიენტირებული, ჰიპერტექსტების და მეტყველების დამუშავების ტექნოლოგია, ელექტრონული ფოსტის და ელექტრონული ოფისის ტექნოლოგია, ცოდნის მართვის ტექნოლოგია, ინტერნეტ-ტექნოლოგია, CASE-ტექნოლოგია, ინტეგრირებული ინფორმაციული ტექნოლოგიები, კომუნიკაციის ფუნქციების ავტომატიზაციის ტექნოლოგია და სხვ.¹¹.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების გაჩენამ ხელი შეუწყო სრულიად ახალი ონლაინ-ინდუსტრიის განვითარებას. განვითარდა უდიდესი პროგრამული უზრუნველყოფისა და სერვისის მიმწოდებელი კომპანიები. საუკეთესო მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ კომპანია „მაიკროსოფტი“¹².

ინტერნეტის ქსელის განვითარებამ წარმოშვა და განავითარა ელექტრონული კომერცია (ე.წ. e-Commerce), რომელმაც ახალი ხედვა და ელფერი შესძინა მსოფლიო ვაჭრობას¹³. ამის საუკეთესო მაგალითია მსოფლიოში ცნობილი კომპანია „ამაზონი“¹⁴, რომელიც მსოფლიოში ვაჭრობის უპირობო ლიდერია და პრაქტიკულად არც ერთი მაღაზია არ გააჩნია¹⁵. მისი მი-

⁷ იხ. <https://www.britannica.com/technology/Internet>.

⁸ კივილაძე თ., ინფორმაციის ისტორია, საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი, 2018, 40-41 იხ. http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/265735/1/Informatikis_Istoria.pdf (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

⁹ იქვე, 41.

¹⁰ იქვე, <https://www.britannica.com/technology/Internet>.

¹¹ ჯაფიაშვილი ც./ტიკიშვილი მ., ინფორმაციული ტექნოლოგიები ბიზნესში. ლექციების კურსი, 19. იხ. <http://ekobizit.economics.tsu.ge/biznesiARCEVITS.pdf> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

¹² www.microsoft.com.

¹³ Baillet F., Internet: le droit du cybercommerce.

Issy- les-Moulineau. Strategies. 2000, 135-154.

¹⁴ www.amazon.com.

¹⁵ 2021 წლის ზაფხულში ამაზონის დამფუძნებელმა ჯეფ ბეზოსმა წარმოადგინა ახალი ინოვაციური პროექტი „Amazon Go“, სადაც შესაძლებელია როგორც პლატფორმის გამოყენებით ნებისმიერი საკვები პროდუქტის გამოწერა, ასევე რეალურად მაღაზიებში მისვლა და შეძენა ერთი გამონაკლისით – მაღაზიებში გამყიდველები არ დაგზავდებოთ. არჩევთ სასურველ პროდუქტებს, სპეციალური აპარატურა აპლიკაციას აწვდის შერჩეული პროდუქტების ჩამონათვალსა და ფასებს და გამოსვლისას ელექტრონულად გეჭრებათ ავტომატურად ბართიდან თანხა. იხ.

ლიარდობით აშშ დოლარის ბრუნვა მთლიანად ონლაინ ვაჭრობაზეა აგებული.

განსხვავებული მიწოდების ფორმა და არსი შეიძინა მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებმა. განსაკუთრებით განვითარდა სოციალური მედიის სამართალი. მის განვითარებას განსაკუთრებულად ხელი შეუწყო სოციალური ქსელების გაჩენამ. დღეს პრაქტიკულად მოსახლეობის დიდი ნაწილი ინფორმაციას – როგორც ოფიციალურს ან/და ზუსტ, ასევე ყალბ (ე.წ. „ფეიკ ნიუსები“¹⁶) სწორედ სოციალური ქსელებიდან იღებს.

ინტერნეტის განვითარებამ წარმოშვა სრულიად ახალი ტექნოლოგიები, რის საუკეთესო მაგალითსაც ბლოკჩეინ ტექნოლოგია წარმოადგენს. აღნიშნულმა ტექნოლოგიამ, თავის მხრივ, საფუძველი დაუდო ფულადი ვალუტების ალტერნატიული – ციფრული, კრიპტოვალუტების განვითარებას. ცნებები „ბიტკოინი“ და „ეთერიუმი“ საყოველთაოდ ცნობილი და პოპულარული გახდა. აღნიშნულმა კრიპტოვალუტებმა, თავის მხრივ, ხელი შეუწყო კრიპტობირჟებისა და ახალი ბიზნეს სფეროების გაჩენას.

ზედმეტია იმაზე საუბარი, თუ როგორ შეცვალა ადამიანთა ხედვა ინტერნეტის განვითარებამ კომუნიკაციების საშუალებებზე. ტელევიზიები სრულად გადადიან ციფრულ მაუწყებლობაზე, სახლის ტელეფონები ჯერ ჩაანაცვლა მობილურმა ტელეფონებმა, ხოლო შემდეგ ისინი – სმარტფონებმა. გაჩნდა ახალი მსოფლიო გიგანტი „ეფლი“ („Apple“), რომლის სმარტფონების ინდუსტრიამ და ახალი თაობის ლეპტოპებმა, აიფონებმა და აიპადებმა, პრაქტიკულად მე-20 საუკუნის 70–იან–80–იან წლებში არსებული საშუალო ზომის ტექნოლოგიური კომპანია მსოფლიო ლიდერად აქცია.

დაბოლოს, ინტერნეტის და ტექნოლოგიების განვითარებამ წარმოშვა სრულიად ახალი ფენომენი – ხელოვნური ინტელექტი. ხელოვნურმა

ინტელექტმა ადამიანთა ფანტაზია დღეისათვის რეალობად აქცია. თანამედროვე ხელოვნური ინტელექტის პროგრამები წარმატებითაა დანერგილი ტრანსპორტის, კომუნიკაციის, სამხედრო, ბიზნეს და სხვა სექტორებში. თანამედროვე ინტერნეტ სამართლის სპეციალისტებში გაჩნდა არგუმენტირებული მოსაზრება, რომ ხელოვნურმა ინტელექტმა მომავალში შესაძლებელია, სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტის ტრადიციული ხედვის გადახედვაც კი გამოიწვიოს. ზოგიერთი მეცნიერი უკვე საუბრობს სამართალში „ელექტრონული პირის“ გაჩენის შესახებ¹⁷. აღნიშნულ ტერმინს იყენებს ევროპარლამენტი თავის ოფიციალურ დოკუმენტაციაში¹⁸.

ინტერნეტის ასეთი ტემპით განვითარებამ დღის წესრიგში დააყენა მისი სამართლებრივი რეგულირების საჭიროება¹⁹. ნათელი გახდა, რომ ტექნოლოგიურმა პროგრესმა და ინტერნეტ ტექნოლოგიების განვითარებამ საზოგადოებას როგორც პროგრესი, ასევე ბევრი პრობლემა მოუტანა. დღის წესრიგში დადგა ისეთი პრობლემების რეგულირების აუცილებლობა, რომლებიც მანამდე არსებულ ცხოვრებისეულ გარემოში არც ისე მტკივნეულად აღიქმებოდა. ყველაზე მეტად ეს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის პრობლემებს შეეხო.

ამ მხრივ, აღსანიშნავია საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის დანაწესი, რომლის მიხედვითაც, ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრება ხელშეუხებელია. ამ უფლების შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით (პ.1); ადამიანის პირადი სივრცე და კომუნიკაცია ხელშეუხებელია (პ. 2). ამასთან, კონსტიტუციის მე-17 მუხლი (აზრის,

<https://www.amazon.com/b?ie=UTF8&node=16008589011> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

¹⁶ იხ. <http://ghn.ge/news/215205> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

¹⁷ Brant, T., "EU: Robot Workers Are 'Electronic Persons'." PCMag. PCMag.COM, 22 June 2016. Web. 12 Jan. 2017. <https://www.pcmag.com/news/345515/eu-robot-w>

orkers-are-electronic-persons (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

¹⁸ იხ. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ethics-guidelines-trustworthy-ai> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

¹⁹ იხ. EU Internet Law in the Digital Era, Regulation and Enforcement. Sinodinou T., Jougleux P., Markou C., Prastitou T. (Eds.), 2020, 5.

ინფორმაციის, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა და ინტერნეტის თავისუფლების უფლებები) ითვალისწინებს, რომ „ყველას აქვს ინტერნეტზე წვდომისა და ინტერნეტით თავისუფლად სარგებლობის უფლება“ (პ.4). მისი შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველსაყოფად, სხვათა უფლებების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად (პ.5). ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფილია ასევე ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-14 მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე, რომლის თანახმად, „ბავშვს აქვს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებისა და ინტერნეტის ხელმისაწვდომობის და ინტერნეტით თავისუფლად სარგებლობის უფლება“.

პერსონალურ მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებით 2011 წლიდან მოქმედებს „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელიც სხვა სახის პერსონალურ მონაცემებთან ერთად ინტერნეტიდან მოპოვებულ მონაცემებსაც იცავს²⁰.

პირადი ცხოვრების ამსახველი ინფორმაციის ან პერსონალური მონაცემების ინტერნეტით ან სოციალური ქსელით გამოყენებისათვის სისხლის სამართლის კოდექსი აწესებს პასუხისმგებლობის მკაცრ სანქციებს. კერძოდ, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 157-ე მუხ-

ლის (პირადი ცხოვრების ამსახველი ინფორმაციის ან პერსონალური მონაცემების ხელყოფა) მე-2, მე-3 და მე-4 ნაწილი და 157¹ მუხლის (პირადი ცხოვრების საიდუმლოს ხელყოფა) მე-2, მე-3 და მე-4 ნაწილი. სანქციები საკმაოდ მკაცრია და სიმძიმის მიხედვით ჯარიმიდან იწყება და 10 წლამდე თავისუფლების აღკვეთასაც კი ითვალისწინებს.

გარდა პერსონალური მონაცემებისა, ინტერნეტის სამართლებრივი რეგულირების პრობლემა პრაქტიკულად ყველა იმ საკითხს შეეხება, რომლებზეც ზემოთ გვქონდა საუბარი (ინტერნეტი და საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ელექტრონული კომერცია, სოციალური ქსელები და სოციალური მედია, ბლოკჩეინ ტექნოლოგიები, ხელოვნური ინტელექტი).

თანამედროვე სამართალში ინტერნეტ სამართლის, როგორც დამოუკიდებელი სამართლის დარგის ჩამოყალიბება დღეს არა თუ სასურველი, არამედ აუცილებელიც კი გახდა. თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ინტერნეტ სამართალი, როგორც სამართლის დარგი და ცალკე სასწავლო დისციპლინა, უკვე რამდენიმე წელია, ისწავლება აშშ-ის, იაპონიის, ისრაელის, გერმანიის, საფრანგეთისა²¹ და ევროკავშირის სხვა წამყვანი ქვეყნების უნივერსიტეტებში, საქართველოს აქვს შანსი, ამ მხრივ, აღმოსავლეთ ევროპის ერთ-ერთი წამყვანი მკვლევარი ქვეყანა გახდეს. მით უმეტეს, რომ ინტერნეტ სამართლის სფეროში უკვე გაჩნდა ქართულ ენაზე როგორც წიგნები²², ასევე სამეცნიერო სტატიები²³.

²⁰ იხ. საქართველოს კანონი „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ 28.12.2011. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1561437?publication=22> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

²¹ Bertrand A., Piette-Coudol Th. Internet et le droit. P., 1999, 4-27; <https://halldulivre.com/livre/9782130511281-internet-et-le-droit-andre-bertrand-thierry-piette-coudol/> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

²² იხ. მაგალითად, ჯორბენაძე ს., სოციალური მედიის სამართალი, 2019; ბოძაშვილი ლ./კობახიძე ნ., კიბერსივრცის სამართალი, 2012.

²³ იხ. გაბისონია ზ., ბიტკოინის, როგორც ციფრული ვალუტის სამართლებრივი რეგულირების კონცეპტუალური ასპექტები, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი. N2/2019; გაბისონია ზ., ბლოკჩეინ ტექნოლოგიების სამართლებრივი რეგულირების

არსი და პრობლემები. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N3/2019; გაბისონია ზ., „გონიერი კონტრაქტის“ (Smart Contract) სამართლებრივი რეგულირების ზოგიერთი კონცეპტუალური საკითხი. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N3/2020; გაბისონია ზ., დომენის ცნება და სამართლებრივი რეგულირება. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N4/2020; გაბისონია ზ., ელექტრონული კომერციის სამართლებრივი რეგულირების ზოგიერთი საკითხი. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N6/2020; გაბისონია ზ., „ინტერნეტში გამოსაყენებელი საერთაშორისო კერძო სამართლის ნორმები და სამომხმარებლო შეთანხმებებში არსებული დათქმები“, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N7/2020; გაბისონია ზ., „დომენის გამოყენების სამართლებრივი საფუძვლები ელექტრონულ კომერციაში“, მე-5 საერთაშორისო კონ-

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, შესაძლებელია ინტერნეტ სამართლის, როგორც დამოუკიდებელი სამართლის დარგის ცნების განსაზღვრა. ინტერნეტ სამართალი არის სამართლის დარგი, რომელიც სწავლობს ინტერნეტის, როგორც გლობალური კომპიუტერული საინფორმაციო ქსელის სამართლებრივი რეგულირების ცალკეულ ასპექტებს, რომელიც მოიცავს როგორც თავად ინტერნეტის, როგორც გლობალური ქსელის სამართლებრივ რეგულირებას, ასევე ინტერნეტის ქსელის გამომყენებელ სფეროთა – ელექტრონული კომერციის, სოციალური ქსელების, სოციალური მედიის, ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ხელოვნური ინტელექტის სამართლებრივი რეგულირების საკითხებს.

აღნიშნული დეფინიცია პირობითია, რადგან ინტერნეტის, როგორც გლობალური კომპიუტერული და საინფორმაციო ქსელის, შესაძლებლობები პრაქტიკულად განუსაზღვრელია და მას შეიძლება დაემატოს ისეთი სფეროები, რომლებიც დღევანდელი ტექნოლოგიური განვითარებისთვის ჯერ კიდევ უცნობია. ამის საუკეთესო მაგალითია ბლოკჩეინ ტექნოლოგიები და ბლოკჩეინ ტექნოლოგიების სამართალი, რომელიც 21-ე საუკუნის პირველ ათწლეულის ბოლომდე პრაქტიკულად არ არსებობდა. დღეს კი ერთ-ერთ წამყვან პოზიციებს იკავებს თანამედროვე ინტერნეტ სამართალში.

ინტერნეტ სამართლის ცნების პარალელურად, აშშ-სა და ზოგიერთი ევროპული ქვეყნის სამართალში იყენებენ ცნებას „კიბერსამართალი“ (Cyber Law, Cyberdroit)²⁴. კიბერსამართალი უკავშირდება ტერმინის „კიბერ“ (Cyber) შემოსვლას საჯარო სამართალში. განსაკუთრებით ეს სისხლის სამართალს შეეხება, სადაც დანაშაულის ერთ-ერთ სახედ სწორედ კიბერდანაშაული მიიჩნევა. კიბერდანაშაულს ეთმობა სისხლის სამართლის კოდექსის XXXV თავის (კიბერდანაშაული) 284-ე-286-ე მუხლები და მოიცავს კომპიუტერულ სისტემაში უნებართვო შეღწევის (მუხ. 284), კომპიუტერული მონაცემების ან/და კომპიუტერული სისტემის უკანონოდ გამოყენების (მუხ. 285) და კომპიუტერულ მონაცემების ან/და კომპიუტერული სისტემის ხელყოფის (მუხ. 286) მუხლებს. როგორც საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალურ ვებ-გვერდზეა აღნიშნული, დღეისათვის კიბერდანაშაულის საკმაოდ გავრცელებულ შემთხვევებს წარმოადგენს ინტერნეტ თაღლითობა/ქურდობა, კომპიუტერულ სისტემასთან უნებართვო წვდომა, კომპიუტერული სისტემისა და მონაცემის უნებართვოდ გამოყენება და ა.შ. გარდა ამისა, ინტერნეტ სივრცეშიც ხდება ისეთი დანაშაულები, როგორიცაა ქურდობა; ელექტრონული შესყიდვებისა და ელექტრონული ბანკინგის მეშვეობით, კიბერდამნაშავეებს წვდომა მისცეს სხვა პირთა ქონებისა და ფინანსებისად-

ფერენციის მასალები „სამართლის აქტუალური პრობლემები“, „თემიდა“ N12(14), 2020; გაბისონია ზ., „ხელოვნური ინტელექტის არსი და მისი სამართლებრივი რეგულირების საჭიროება“, შედარებითი სამართლის გერმანულ-ქართული ჟურნალი, N7/2021; გაბისონია ზ., „ხელოვნური ინტელექტის ეროვნული სტრატეგია საქართველოსთვის“, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, N8/2021; „ხელოვნური ინტელექტის ეროვნული სტრატეგია საქართველოსთვის“, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, N8/2021; ჯორბენაძე ს. სოციალური მედიის სამართალი, 2019; Jorbenadze S./Turashvili M., Registrierung von Immobilien mittels Blockchain-Technologie auf Grundlage von Trust Contracts. Zeitschrift für Internationales Wirtschaftsrecht (IWZR), Verlag C.H. Beck, München, Heft 3, Juni 2019, S. 119-122; ჯორბენაძე ს./მესხი გ., აუდიოვიზუალური ნაწარმოების გავრცელება სოციალურ ქსელში და მასთან დაკავშირებული სამართლებრივი შედეგები, „სამართლის ჟურნალი“ №2/2018, 119-132; ჯორბენაძე ს., სოციალურ ქსელში განხორციელებული პირადი მიმოწერის გასაჯაროების თავისუფლების სამართლებრივი ფარგლები. ლადო ჭანტურია 55, საიუბილეო გამოცე-

მა, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტის გამოცემლობა, 2018, გვ. 53-66; Jorbenadze S./Meskhi G., Competition between Copyright and Freedom of Expression while Using the Work Published in the Internet. Polish-Georgian Law Review, N3/2017, Wydawnictwo UWM, Olsztyn, 2017, 105-118; ჟორჟოლიანი გ., ვირტუალური ქონება, როგორც სანივთო სამართლის ობიექტი. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N3/2019; ჟორჟოლიანი გ., ინტერნეტდელიქტების სამართლებრივი ანალიზი ამერიკის შეერთებული შტატების, ევროპის კავშირისა და ქართული სამართლის მიხედვით. შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N2/2019; აბაშიძე გ., ბლოკჩეინის სისტემის მიმართება პერსონალურ მონაცემთა მარეგულირებელ კანონმდებლობასთან, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი N3/2020.

²⁴ Feral-Schuhl Ch., Cyberdroit. Le droit a l'épreuve de l'internet. P., 2000, 257-271; <https://www.librairiedalloz.fr/livre/9782247119752-cyberdroit-le-droit-a-l-epreuve-de-l-internet-edition-2018-2018-christiane-feral-schuhl/> (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

მი. მათ შეუძლიათ მოიპარონ პირის საბანკო მონაცემები, დააზიანონ სხვა პირის ინფორმაცია ან პროგრამა²⁵.

კიბერდანაშაულის გარდა, სამართლის თეორიაში გამოიყენება აგრეთვე „კიბერსივრცის სამართლის“ ცნებაც, რომელიც მოიცავს კიბერსივრცეში გამოყენებულ ტერმინთა განმარტების, წვდომის უფლების, მონაცემთა დაცვის, კიბერუსიგნობისა და კიბერშეტევის, კიბერტერორიზმისა და სისხლის სამართლებრივი პასუ-

ხისმგებლობის საკითხებს²⁶.

შესაბამისად, ტერმინი „კიბერ სამართალი“ უკავშირდება ცნება „კიბერდანაშაულს“ და მისი გამოყენება „ინტერნეტ სამართლის“ სინონიმად არ არის მართებული. გარდა ამისა, „კიბერ სამართალი“ უფრო ფართო ცნებაა და მოიცავს მთელ კიბერ სივრცის სამართლებრივ რეგულირებასთან დაკავშირებულ პრობლემატიკას და, შესაბამისად, სცილდება ინტერნეტ სამართლის რეგულირების სფეროს.

²⁵ იხ. https://police.ge/files/proeqtebi_reporma%20photos/organizebuli-danashauli/kiberdanashauli-informacia-moqalaeqebistvis.pdf (ბოლო ნახვის თარიღი 01.10.2022).

²⁶ იხ. *ბოძაშვილი ლ./კიბერსივრცის სამართალი*, 2012.